

GÜNEY AFRİKA'YI ULUSLARARASI HİYERARŞİDE KONUMLANDIRMAK: YENİ YÜKSELEN ORTA ÖLÇEKLİ GÜÇ

Esra DENİZ

denizesra35@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6266-3972

POSITIONING OF SOUTH AFRICA IN THE INTERNATIONAL HIERARCHY: NEW EMERGING MIDDLE POWER

ÖZ Soğuk savaşın galibi olarak uluslararası düzende ABD hegemonyası ile tek kutupluluğun oluşması ve tarih boyunca ötekileştirilmiş, uluslararası sistemde dışarıda bırakılmış üçüncü dünya ülkelerinin bu düzende kendilerinde yer arayışı 2008 krizi ile hız kazanarak güç dengesinin gidişatını tekrar sorgulatmıştır. 2008 krizi aynı zamanda uluslararası ekonomik yönetişimin sadece lider sanayi ülkeleri ile devam edemediğini yeni pazarlara, yükselen ekonomiler ile işbirliğine ihtiyaç duyulduğunu tüm yıkıcı etkisi ile açıkça gözler önüne sermiştir. Tek kutuplu dünya düzeni değişirken küresel yönetişimde ortaya çıkan yeni aktörlerin yarattığı uluslararası hiyerarşi BRICS ile daha da belirginlik kazanmaktadır. 2000'li yıllardan itibaren yükselen güçler olarak karşımıza çıkan BRICS ülkeleri bugün küresel yönetişimde büyük oranda söz sahibi olmaktadır, BRICS yapılanması içinde Güney Afrika'nın 'yükselen güç' kimliği ile uyumadığı iddia edilmektedir. Bu iddiaların temel sebebi ise Güney Afrika'nın, uluslararası ekonomik ve siyasi entegrasyon anlamında diğer BRIC ülkeleri ile arasında belirgin farklılıklar bulunuyor olmasıdır. Bu farklılıkları anlayabilmek için öncelikle 'yükselen güç' ve 'orta ölçekli güç' kimliklerinin tanımlamasını iyi anlamlandırmak gerekir. Güney Afrika'nın 2013 yılı itibari ile BRIC'lere katılmış olması Güney Afrika ve dolayısıyla bahsi geçen iki önemli kavram üzerine düşünülmesini literatürde zorunlu hale getirmektedir. Bu çalışmanın amacı da literatürdeki 'yükselen güç' ve 'orta ölçekli güç' kavramlarının anlamsal kargaşasını açıklayabilmek adına kavramların yapısal ve davranışsal gerekliliklerini analiz ederek Güney Afrika'nın BRICS yapılanmasındaki kimliğini ortaya koyabilmektir.

Anahtar Kelimeler: BRICS, Yükselen Güç, Orta Ölçekli Güç, Güney Afrika

ABSTRACT The emergence of unipolarity in the international order with the US hegemony as the winner of the cold war and the positioning pursuit of the third world countries, that have been excluded from the international order and have been marginalized throughout history, have made to question the course of power balance again by gaining momentum with the 2008 crisis. The 2008 crisis has also made it clear that international economic governance cannot continue only with the leading industrial zone and it has clearly revealed with all its destructive effects there is a need for cooperation with new markets and with emerging economies. While the unipolar world order is changing, the international hierarchy created by the new actors emerging in global governance becomes more apparent with BRICS. BRICS countries, which emerged as the rising powers since the 2000s, have a great say in global governance today, while it is claimed that South Africa does not match the 'rising power' identity within the BRICS structure. The main reason for these claims is that South Africa has significant differences from other BRICS countries in terms of international economic and political integration. In order to understand these differences, the definition of the 'rising power' and 'middle power' identifications should be well understood. South Africa's participation in BRICS as of 2013 makes it compulsory to think about South Africa and therefore the two important concepts mentioned in the literature. The aim of this study is to analyze the structural and behavioral requirements of concepts in order to explain the

Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş Tarihi
Received: 19.10. 2018

Kabul Tarihi
Accepted: 07.12.2018

semantic confusion of the concepts of 'rising power' and 'middle power' in the literature and to reveal the identity of South Africa in BRICS structure.

Keywords: *BRICS, Rising Power, Middle Power, South Africa*

GİRİŞ

Soğuk Savaş'ın etkisiyle çift kutupluluğu kırabilmek ve uluslararası arenada kendilerine yer edinebilmek adına üçüncü dünya ülkeleri, çeşitli gruplaşma girişiminde bulunarak yeni dünya düzeninin reformize edilmesini talep etmişlerdir. Özellikle Soğuk Savaş'tan sonra serbest piyasa ekonomisinin hâkimiyeti altındaki dünyada kuzey ülkeleri ile girdikleri haksız ticari rekabetin üstesinden gelebilmek ve alternatif yollar aramak için gelişmekte olan ülkeler işbirliğini tercih ederek yeni oluşumlar içerisine dâhil olmaya başlamışlardır. Uluslararası aktörlerin 1980'lerden itibaren düzen içinde 'yeni arayış' çerçevesinde artmaya başlaması Uluslararası İlişkiler literatürüne yeni terimler kazandırmıştır. Orta ölçekli güçler olarak tabir edilen, bölgelerinde aktif dış politika uygulamayı benimseyen aynı zamanda Uluslararası örgütlerde çeşitli roller üstlenmeye başlayıp kimliklerini dünyaya kabul ettirmeye çalışan ülkelerin yanı sıra son dönemde varlıklarını BRICS oluşumu ile daha da kabullendirmiş olan aktif dış politikalarını bölgesel olmaktan çok küresele yönelten, yumuşak gücü etkin kullanarak uluslararası meselelerde uzlaşmacı rol üstlenen, ekonomilerinde kayda değer sıçrayışlar yaşayan ve istikrarlı siyasi rejimleriyle literatüre yükselen güçler olarak giren ülkeler bulunmaktadır. İçerisinde bulunduğumuz bu kavram karmaşası döneminde bir ülkenin yükselen güç mü yoksa orta ölçekli güç mü olduğunun keskin ayrımını yapmak kolay değildir. Ayrımı ancak ele aldığımız ülkenin yetenekleri, davranışları ve yapısal faktörleri bağlamında değerlendirerek analiz edebilmekteyiz. BRIC ülkeleri bugünkü uluslararası düzen içerisinde yükselen güçler olarak anılmakta iken 2013 yılında oluşuma katılan Güney Afrika için tam anlamıyla bir yükselen güç denilebilir mi tartışması sürmektedir. Bu çalışma söz konusu tartışmaya odaklanarak "Güney Afrika çok kutuplu yeni dünya düzeninin hiyerarşik yapısında nerede konumlanır?" sorusuna cevap aramaktadır. Bu çerçevede birinci bölümde orta ölçekli güç ve yükselen güç terimleri açıklanacak ve söz konusu kavramlar uluslararası ilişkiler teorilerinden hareketle devletlerin davranışsal ve yapısal analizi çerçevesinde incelenecektir.

İkinci bölümde Güney Afrika'nın, BRIC ülkeleri ile yükselen güç kavramı çerçevesinde benzeşen ve farklılaşan yönleri analiz edilmeye çalışılacaktır. Son bölümde ise Güney Afrika için orta ölçek bir güç mü yoksa bir yükselen güç mü tartışmasına birinci ve ikinci bölümde açıklanan somut veriler ışığında makalenin problematiğine cevap verilmeye çalışılacaktır.

DEĞİŞEN DÜZEN VE ULUSLARARASI HİYERARŞİDE YÜKSELEN VE ORTA ÖLÇEKLİ GÜÇLER: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

*"Güç aşk gibidir: Yaşamayı, tanımlanmasından ve ölçülmesinden daha kolaydır; fakat bu onun gerçekliğini azaltmaz."*¹

Joseph S. Nye

Dünya düzeni neredeyse son 400 yıldır Batı normları etrafında gelişerek ve Batı perspektifinde yorumlanarak oluşmaktadır (Bal, 2015:38). Gelişmiş Kuzey ve geri kalmış Güney ayrımı bu düzenin getirisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş Kuzey, yani Batı ekseninde hareket eden dünya düzeni Batı Dışı aktörleri uluslararası sistemde ikinci plana atarak 'Batı hegemon' düzenin devamlılığını sağlamıştır. 'Batı hegemon' düzenin temelleri birinci sanayi devrimine dayanmaktadır. Bu dönemde sömüren ve sömürülen

¹ Joseph Nye, Soft Power The Means To Success In World Politics, Publicaffairs, Newyork, s.1.

olarak ayrılan ülkeler bugün Kuzey-Güney ayrımı olarak isim değiştirerek karşımıza çıkmaktadır.² Geçmişten beri düzen içerisinde yer bulamayan Güney ülkeleri Soğuk Savaş döneminde iki kutuplu dünya düzeninde yine en çok zarar gören devletler olmuş ve bu nedenle çeşitli reformist hamlelerde bulunmuşlardır. İlk olarak Soğuk Savaş döneminde Üçüncü Dünya ülkeleri olarak karşımıza çıkan Güney ülkeleri 'Bağlantısızlar Hareketi'ni oluşturarak ilk defa kendi içlerinde kolektif hareket örneği göstermişlerdir. Kuzey ülkeleri ile girdikleri haksız rekabet ve bu rekabeti koruyan düzene Birleşmiş Milletler içerisinde de karşı çıkmışlar ve 1964'te G-77 olarak düzenlenen Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nda seslerini duyurmuşlardır. G-77'nin çıkış amacı 'yeni uluslararası ekonomik düzen' talep etmekte. Bu çok önemli bir hamleydi, çünkü tarihte ilk kez ötekileştirilmiş devletler ortak bir ses olmuşlardı (Birleşmiş Milletler Grup-77 Merkez Ofisi,2004:1.). ABD'nin hâkimiyetini ilan ettiği Soğuk Savaş sonucunda güç dengesi tamamen batıya kaymış ve bunun sonucu olarak Soğuk Savaş sonrası bağımsızlığını ilan eden birçok ülke ile birlikte 'gelişmiş-gelişmemiş' yani Batılı perspektifte 'Kuzey-Güney' ayrımı daha da keskinleşmiştir.

1980'lerden itibaren neo-liberal ekonomi politikaları ortaya çıkmaktayken, İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan Bretton Woods kurumları uluslararası ekonomik düzende üçüncü dünya ülkelerinin 'kalkınma' için başvurduğu ekonomik desteği acı reçetelerle sunmaktaydı. Yoksul ülkeleri kontrol altına almak için Bretton Woods kurumlarını iyi değerlendiren ABD, verilen krediler karşılığında Güney ülkelerinin Kuzey ülkelerine uygun politikalar tercih etmesini sağlamaktaydı (Güven,2013:42). ABD hegemonyasının bugün dahi tamamen bittiğini söylemek mümkün olmamakla birlikte 2008 krizi ile Batının özellikle de ABD'nin 'güç tahterevallisinde' hâkimiyet kaybetmeye başladığı görülmektedir. Küresel yönetim, yükselen güçler, orta ölçekli güçler, çok kutupluluk gibi kavramların literatüre girmesi veya daha sık ifade edilmesi yaşanan güç dengesindeki değişimi açıklamaktadır.

Yaşanan ekonomik krizle güç tahterevallisinde ABD'nin karşısında yer almaya başlayan gelişen ekonomiler kendi içlerinde de orta ölçekli güçler ve yükselen güçler olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmanın paradigmasını çok farklı yorumlamak mümkün olmakla birlikte en sağlıklı yöntemin orta ölçekli güçler ve yükselen güçler için gelişen ekonomilere sahip devletlerin davranışsal ve yapısal analizi çerçevesinde yorumlanması olduğu düşünülmektedir. Gelişen ekonomilere sahip ülkelerin davranışsal içgüdülerini uluslararası ilişkiler teorileri yardımı ile yorumlamak, 'değişen yeni güç dengesini' anlayabilmek ve bunun çıktısı olarak elde edilen 'yükselen güç' ve 'orta ölçekli güç' kavramlarını belli bir perspektife oturtabilmek için önemli bir yere sahip olmaktadır.

Klasik realistlere göre çok kutuplu sistem en istikrarlı sistemdir, çünkü devletler ittifak yolu ile manevra alanlarını geniş tutabilirken 'güç dengesi' kavramını esas almaktadırlar (Yiğit, 2017:771). Konjonktüre göre yayılmak isteyen bir devlete karşı diğer devletlerle ittifak ile güç dengesini kurarak tek kutupluluğun önüne geçilebilmektedir. Uluslararası ilişkiler yapısal olarak 'anarşik bir yapı' içinde olduğundan dolayı realizm 21.yy'da da yükselen ekonomilerin küresel yönetimde söz sahibi olabilmek adına yararlandığı bir teori olmaktadır. Yükselen güçlerin ve orta ölçekli güçlerin bugün realizmden ayrıldıkları nokta, teorinin 'sert gücü' ön plana çıkarma eğilimi olmaktadır ki gelişen ekonomilerin davranışsal analizine bakıldığı zaman ön plana çıkan hususun yumuşak gücün etkin kullanımı olduğu görülmektedir. Gelişen ekonomilerin davranışsal analizlerinde karşılaşılan bir diğer hususta uluslararası sisteme entegre olma çabalarıdır ki bu

² Kuzey (gelişmiş ülkeler ile), Güney (geri kalmış ülkeler) arasındaki ilişkiyi "Afrika" üzerinden anlatan çalışmanın detayları için ayrıca bkz. William G Martin, Africa's Futures: from North – South to East – South?, Third World Quarterly, Vol. 29, No. 2, 2008, s. 339 – 356.

çaba idealizm üzerinden kavranabilmektedir. İdealizm amaçları gerçekleştirmek için her zaman araçlardan faydalanmak gerektiğini iddia etmektedir (Gözen,2017:5). Gelişen ekonomilerde uluslararası sorunları çözebilmek için daima uluslararası örgütleri aracı kılmak gerektiğinin altını çizerken aynı zamanda uluslararası güvenliği sağlayabilmek için uluslararası örgütleri ve uluslararası hukuk kurallarını kullanmanın en doğru yöntem olduğunu davranışlarına yansıtılmaktadır. Yapısal olarak bir devleti, yükselen güç ya da orta ölçekli güç olarak tanımlayabilmek için davranışsal analizde bakılması gereken en temel husus devletin aktif olarak izlediği dış politikanın niteliği olmaktadır (Aksu,2017:133). Orta ölçekli bir devletin kendini 'bölgesel aktör' olarak söylemlerinde ifade etmesi sosyal inşacılık perspektifinde yorumlanabilmektedir. İnşacı yaklaşım devletin kimliğinin oluşumunda söylem unsurunun çok önemli bir husus olduğunu (Gözen,2017:15) ifade etmektedir ki Türk dış politikası özelinde anlayabileceğimiz üzere söylem, devletin kimliğini oluşturmaktadır. Türkiye'nin orta ölçekli bir güç olarak değerlendirilmesinin bir sebebi de kuşkusuz aktif bölgesel dış politika söyleminden kaynaklanmaktadır. Uluslararası ilişkiler teorilerinin genel çerçevesi ile kavramları ilişkilendirmekten öte biraz daha özele inerek eskiden üçüncü dünya olarak bilinen ama yeni uluslararası düzende yükselen güç veya orta ölçekli güç olarak tanımlanan bu kavramlara liberallerin perspektifinden bakıldığında üçüncü dünya kavramının geçerliliğinin hala devam ettiğini görmekteyiz. Liberaller, içinde bulunduğumuz yeni uluslararası düzen için üçüncü dünya ülkelerinin pozitif homojenleştirici entegrasyon davranışının uygulandığını iddia etmektedirler. Realistler için yükselen güçler veya orta ölçekli güçler, güç siyaseti oyununun aktörleri olmakta ve bu aktörler bahsi geçen oyun içerisinde oyuncu olabilecek güce sahip olanlar ve olmayanlar olarak ayrılmaktadır. Bu oyuna dâhil olabilen güce sahip olan üçüncü dünya ülkelerinin rolleri kökten değişmiş olmaktadır. Neo-marksistler için ise var olan uluslararası düzen kapitalizmin devamıdır, yani eşitsizlik ve sınıflaşma aynı suretle devam ettiği için yeni bir uluslararası düzenden bahsetmek yerine sadece küreselleşmenin gerçek karakterlerinin birbirine karıştığı söylenebilmektedir. Bir ulus devletin hızlı bir büyüme göstermesi küreselleşmenin yönünü değiştirmemekte sadece kapitalizmin karakterleri arasında karmaşıklığa neden olmaktadır (Hurrell,2013:207).

Orta güç kavramının³ tarihsel gelişimine baktığımızda eleştirel teorisyen Robert Cox, bu gelişimin sonu olmadığını ifade etmektedir. Cox'un da ifade ettiği üzere orta güç kavramı ve bu aktörün davranışları uluslararası düzenin değişimine göre farklılık göstererek yeniden yorumlamamıza sebep olmaktadır (Cox,1989:825-827). Örnekleme gerekirse 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Kanada, Avustralya, İsveç ve Norveç gibi ülkeler için orta güç kavramını yaygın olarak kullanırken bugün üçüncü dünya ülkeleri için de orta güç kavramı kullanılmaktadır. Bahsi geçen Avrupa devletlerinin orta güç davranışları sergilemesinin en temel dürtüsü küçük devlet olmaktan öteye geçerek kendilerine avantaj alanı oluşturabilmek adına niş diplomasi⁴ gerçekleştirmektir (Cooper,1997:5). Ayrıca Cooper'ın da ifade ettiği üzere niş diplomasi davranışsalı 90'lardan itibaren farklı yorumlanmakta ve 1960-1980 aralığından farklı olarak belirli bir alanı kaplamaya çalışmak yerine en iyi getirilere ulaşılabilecek, sahip çıkmaya değer alanlarda devletin kaynaklarını

³ Bugün orta ölçekli güç olarak yorumlanan kavramın tarihsel kökeni literatürde "orta güç" ifadesine dayanmaktadır. Cox'un da ifadesiyle orta güç, sabit bir evrensel olmaktan ziyade değişenler bağlamında sürekli yeniden düşünülmesi gereken bir kavramdır. Detaylı bilgi için ayrıca bkz. Robert W. Cox, Middlepowermanship, Japan, and Future World Order, International Journal: Canada's Journal of Global Policy Analysis, 44(4), 1989, s.823-862.

⁴ Andrew Cooper'ın ifade ettiği üzere niş diplomasi; orta güçlerin, 1990'lardan sonra büyük güçlere karşı dış politikada kendilerine 'diplomatik manevra alanı' oluşturmaya çalışması anlamına gelmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Andrew F. Cooper, Niche Diplomacy: A Conceptual Overview, (Ed.) Andrew F. Cooper, *Niche Diplomacy Middle Powers after the Cold War*, Palgrave Macmillan, UK, 1997, s.1-24.

yoğunlaştırması olarak değişmektedir (Cooper,1997:6). Orta güç zaman içinde her ne kadar değişse de, ortak temel birtakım davranışsal özelliklere sahiptir. Bunlardan biri uluslararası kabul gören fikirlerin alışverişini desteklemek ve değişim için müzakereler yapıldığında baskı oluşturmaktır (Black,1997:100-101). Ayrıca orta güç ülkeler enternasyonalisttir. Ortak davranış özelliklerinden en önemli olanı aslında enternasyonalizmi uygulamaları ve bunu uygularken politik, stratejik çıkarlarını koruyabilmek adına süper güce karşı tehdit oluşturmayacak şekilde uluslararası örgütler aracılığı ile arabuluculuk veya barışı koruma görevini üstlenirler. Orta güçleri 'orta kuvvet' olarak düşünmek yanlış olmakla birlikte çok taraflılık, köprü inşası, arabuluculuk davranışsal özellikleri ile işlevsel liderliğe ulaşmaya çalışmaktadırlar (Black,1997:103). İçinde bulunduğumuz karmaşık uluslararası düzende liderin kim olduğu sorusunun cevabı artık daha karışık hale gelmektedir. Bu noktada orta güçlerin niş diplomasi ve yukarıda bahsi geçen davranış özellikleri ile bölgesel liderliği işlevselcilik aracılığı ile yakalayabildiği söylenebilmektedir.

Yükselen güçler için aslında net bir tanım bulunmamakla birlikte Jim O'Neil'in Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin için kullanmış olduğu 'yükselen ekonomiler' kavramı ile şekillenmeye başlamıştır. Yükselen devletlerin liberal kural tabanına başarılı entegre olmaları ve yine liberal istikrarın işleyişinin bozulduğunu düşündükleri zamanlarda menfaatleri gereğince küresel yönetimde değişiklik istemeleri bilinen en temel özelliklerindedir (Dal ve Gök,2014:1). Yükselen güç kavramında devletlerin en belirgin ortak noktaları ekonomik sıçrayış yaşamaları olmakla birlikte bu ekonomik ağırlık esasen onların yükselen güç olma yolunda itici güçlerini oluşturmaktadır (Hart ve Jones,2010:65). Orta güçler ile ayrıştıkları en temel husus küresel yönetimde daha cesaretli olmaları ve cesaretlerinin ödülü olarak küresel yönetim pastasından eskiye göre daha büyük paylar alabilmeleridir. Buradaki cesaret ile ifade edilmek istenen orta güçlere göre daha fazla küresel ekonomik ve politik meselelerde zorluklarla yüzleşmeleri ve revizyonist tavırlarıdır (Tank,2012:2). Bir ülkeyi yükselen güç kavramı ile eşleştirebilmek için orta güçten farklı olarak yapısal analize daha fazla odaklanmak gerekmektedir. Yapısal analizde yükselen güç olan bir ülkeden beklenen 3 temel husustur. Bunlar:

1. Maddi kaynakların uluslararası rekabet düzeyinde yeterliliği
2. Devletin 'yapabilme' kabiliyeti
3. Siyasi amaçlar ve sonuçları üzerindeki etkinliği (Hart ve Jones,2010:68).

Yumuşak gücün etkin kullanımı veya ekonomik sıçrayış yükselen güçlerin itici unsurlarıdır. Bu anlamda davranışsal veya yapısal analizlerinde bahsi geçen iki husus sadece araç olarak değerlendirilebilmektedir. Devletlerin 'yapabilme kabiliyetleri' elbette dış politikada yumuşak gücü etkin kullanmalarıyla doğrudan ilişkilidir. Hurrell'in de ifade ettiği gibi yumuşak güç çoğu görüşe göre sert gücün üstesinden gelebilecek bir güçtür ve gücün yeniden yorumlanmasıyla doğal olarak iktidarın dinamikleri varoluşçuluk üzerinden bu karmaşık uluslararası düzende yeniden yorumlanmaktadır. (Hurrell,2013:209) Aynı zamanda yumuşak güç kavramını ortaya koyan Joseph Nye'in de sert gücün 'sopa' veya 'havuç' gibi teşviklere dayandığını, ancak çoğu zaman bu teşviklere gerek duymadan 'tehditler ve kazançlar' yolu ile de devletlerin istediklerini elde edebileceğini ifade ettiği bilinmektedir (Nye,1989:5). Yumuşak güce sahip olmanın ve bunu doğru kullanmanın bir ülkenin küresel gündemi belirleyerek diğer ülkeleri de bu gündeme çekmek ve sadece askeri yaptırımları kullanmak yerine ekonomik yaptırımları yani devletin elindeki kozları akıllıca kullanarak istediği sonucu elde edebileceğini Joseph Nye açıkça ifade etmektedir. Nye, yükselen güç olabilme becerisi için yapısal analizde 'kabiliyet' argümanını desteklemektedir. İfade de açık bir şekilde Nye, yumuşak gücü başkalarının tercihlerini şekillendirme becerisi (Nye,1989:5) olarak yorumlamaktadır. Yumuşak gücün, bu

argümanlardan yükselen güç olma yolunda önemli bir araç olduğu açıkça görülmektedir. Davranışsal analizde yükselen güçler, orta güçlere göre iş birliklerini bölgeselden çok küresele taşıma ve orta güçlere göre küresel yönetişimde daha cesaretli revizyonist tavır gösterme gibi unsurlar dışında çokta farklı tutumlar sergilememektedir.

GÜNEY AFRİKA’NIN, YÜKSELEN GÜÇ (BRIC) ÜLKELERİ İÇİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

2000’li yıllardan itibaren ‘yükselen güçler’ olarak anılmaya başlanan bazı güney ülkeleri için 2001 yılında Goldman Sachs ekonomisti Jim O’Neil’in Brezilya, Çin, Hindistan ve Rusya’nın baş harflerinden oluşan BRIC kısaltmasını kullanmasıyla bu kavram literatüre girdi. O’Neil, 2002 büyüme tahminlerine göre BRIC’lerin gelişmiş yedi ekonomiye göre her bir BRIC ülkesinin daha fazla büyümeye hazır olduğunu ifade etmekteydi (O’Neill,2001:3). İlerleyen yıllarda O’Neil’in haksız olmadığı 2008 kriziyle daha net ortaya çıkmaktaydı. 2008 yılına gelindiğinde küresel finans akışının merkezinde olan ABD ve İngiltere menkul değerler piyasalarında küresel boyuta ulaşacak olan büyük ekonomik kriz meydana gelmekteyken, kriz özellikle batılı yani kuzey ülkelerinin ekonomilerini ciddi boyutta sarsmaktaydı. Bu dönemde güney-güney işbirliğini ilerleterek krizden en hafif badire ile çıkanlar kuşkusuz yükselmekte olan ekonomilere sahip olan güney ülkeleriydi. Yükselen ekonomilerin ortak özelliği imalat sanayilerinde oluşan yüksek kapasite ve doğal kaynaklarının fazla olmasıydı ki bu şekilde küresel ticaret ağında etkin olarak dış ticaret fazlası vermeye başlamaktaydılar (Ünay ve Kayıkçı,2013:260). BRICS⁵ ülkelerinin küresel yönetişimde etkin olmaya çalışmaları aynı zamanda uluslararası örgütlerde reformist hamlelerini arttırmaya başlamaları bu ülkelerin sadece ekonomilerini kalkındırma yönünde bir politika izlemediğini asıl hedeflerinin düzen içerisinde önemli bir yere sahip olmak istediklerini ve bunun için realist ve pragmatist politika izlediğini de göstermektedir. BRICS ortaya çıkış olarak küresel ekonominin yapısındaki derin değişiklikleri sağlayabilecek aynı zamanda doğru ekonomi politik seçimleri yapabilecek piyasa odaklı bir olgu olarak nitelendirildi (Inglehart ve Wezvel, 2009:88). BRICS’in ortaya çıkması çok da sürpriz değildi, çünkü daha önce ikinci dünya ülkelerinin meydan okuması görülmüştü ve sırada üçüncü dünya ülkelerinin meydan okumasının yaşanacağı tahmin edilmekteydi. Ancak tahmin edilmeyen üçüncü dünya ülkelerinin meydan okumalarını liberal ekonomik düzene bütünleşmiş ve küresel çapta sosyalleşmiş olarak yapmalarıydı (Hurrell, 2013:209). 2009 Yekaterinburg BRIC zirvesinde “daha demokratik ve çok kutuplu dünya düzeni” ifadesi yer almaktaydı (Tank, 2012:2). Bu ifade ile BRIC ülkelerinin küresel pastadan daha fazla pay alma isteği net bir şekilde anlaşılmaktadır.

İlerleyen yıllarda BRIC içerisine girmesi için Güney Afrika’ya verilen davet elbette şaşkınlık yarattı. Şaşkınlığın sebebi küçük bir ekonominin, daha iddialı Türkiye, Güney Kore, Meksika gibi rakipleri varken dâhil edilmek istenmesiydi (Besada vd. , 2013:2). Peki, küçük bir ekonomi olmasına karşı neden Güney Afrika bu grup içerisinde istendi? Davetin sebebi oluşum içine dâhil edilmek istenen bir ülkenin sadece ekonomik veya siyasi faktörü değil, Güney Afrika’nın Afrika kıtası üzerindeki hâkimiyeti ve işbirliğine açık olan tutumuydu (Besada vd., 2013:2). BRIC oluşumu ilk ortaya çıktığında sadece ekonomik işbirliği üzerinden değerlendirildiği için siyasi bir işbirliği oluşum ile de tamamlanmak istemekte ve Güney Afrika’nın oluşuma dâhil olması bunun somut bir göstergesidir. (Dubbelman, 2011:3). Siyasi oluşum olarak da

⁵ 23 Aralık 2010’da Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Yang Jiechi tarafından Güney Afrika, (BRIC) grubuna katılmak için davet edildi. 14 - 15 Nisan 2011 tarihlerinde gerçekleşen ve Güney Afrika cumhurbaşkanı Zuma’nın da katıldığı üçüncü BRIC zirvesi, BRIC’in BRICS’e (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) dönüşümünü ilan etmiş oldu. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hany Besada, Evren Tok, Kristen Winters, South Africa in the BRICS Opportunities, Challenges and Prospects, Africa Insight, Vol 42(4) , Mart, 2013, s.1-15.

tanımlanabildiğini söylemek bugün için yanlış olacaktır, ancak Güney Afrika'nın demokratik yönetim standartları ve kıtasındaki lider konumu göz önüne alındığında, bunun ilerleyen yıllarda mümkün olabileceği düşünülmektedir. Güney Afrika'nın BRIC içerisine dâhil olmasını olumlu perspektiften değerlendirenler kadar olumsuz perspektiften değerlendirenler de fazladır. Olumlu perspektiften BRIC'in uluslararası ekonomik sistemde daha kapsayıcı hale geldiğini, uluslararası formda uyumu yakaladığı ve BRIC ülkelerinin sahra altı Afrika'ya erişerek Afrika pazarına yayıldığı söylenebilmektedir (Besada vd., 2013:5). Olumsuz perspektiften ise BRIC ülkelerinin yükselen gücü ifade ettiğini ve Güney Afrika'nın yükselen güç ülke potansiyelini taşımadığı için oluşumun kavramsal kargaşa yaşadığı ifade edilmektedir.

Yükselen güçler olarak adlandırılan BRICS ülkeleri kendi içinde homojen bir yapıya sahip değildir. Çin ve Hindistan küresel siyasette nüfusları ve ekonomileri ile diğer BRICS ülkelerine göre daha güçlü bir konumdadır. Brezilya ve Rusya'da etkili güçler olmakta ve zaman zaman küresel siyaseti etkileyebilmektedirler, ancak ekonomi faktöründen dolayı Çin ve Hindistan grupta bir adım daha öne çıkmaktadır (Hart ve Jones, 2010:64). Güney Afrika'nın zaten diğer BRICS ülkelerine göre ekonomik anlamda çok daha geride olduğu bilinmekte ve G-20 içerisinde var olsa dahi küresel yönetimde ekonomiyi etkileyebilecek bir konumda olmadığı bilinmektedir. Nitekim aşağıda 2017 yılına ait toplam dünya ihracatı ve BRICS ülkelerinin toplam dünya ihracatına ne kadar katkı yaptığı ortadadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere Güney Afrika 'yükselen güç' kavramının yapısal analizinde ilk karşımıza çıkan maddi yeterlilik hususunu BRICS ülkeleri ile birlikte dikkate alındığında karşılamamaktadır.

Tablo 1. BRICS Ülkelerinin Dünya İhracatındaki Payı

Toplam İhracat -2017	Dolar \$
Dünya	17,420,657,800
Çin	2,271,796,142
Rusya	359,151,975
Hindistan	216,913,468
Brezilya	217,739,177
Güney Afrika	88,267,960

Kaynak: trademap.org

Yükselen güç tanımlamasında faydalandığımız yapısal analizde bir diğer husus devletlerin 'yapabilme' kabiliyetidir. Bu hususun itici gücünün yumuşak güç olduğu bilinmektedir. Çin yumuşak gücünü, özellikle Asya Yatırım Bankasına üye olan devletlere ekonomik yardım ayrıcalığı tanımak veya Afrika ülkelerine hammadde karşılığı altyapı götürmek gibi pek çok eylem ile başarılı bir şekilde kullandığını kanıtlamaktadır. Bu da Çin'i 'yapabilme' kabiliyeti güçlü bir devlet kılmaktadır. (Nye, 2015:1). BRICS ülkeleri içinde Çin kadar hiçbir ülkenin 'yapabilme' kabiliyetinin çok güçlü olmadığı bilinmektedir. Yine de BRICS içerisinde Brezilya'nın güney-güney işbirliğini (Aslan, 2017) desteklemesi, Rusya'nın Avrasya ve son dönem Ortadoğu'da uygulamaya çalıştığı işbirliği ve medya odaklı yumuşak gücü, Hindistan'ın hizmet, bilgi-teknoloji unsurunu yumuşak güç aracı olarak kullanması ve bölgesel ittifaklar geliştirmeye çalışması 'yapabilme' kabiliyetine örnek olarak gösterilebilmektedir. Güney Afrika'nın ise yumuşak gücünü bölgesel/kıtasal ölçekte etkin kullandığını söyleyebiliriz. Örnek vermek gerekirse, Güney Afrika'nın Afrika Birliği içinde etkin rol oynaması, kıtasal işbirliği ve komşuları ile olan ilişkilerde barışı koruma ve düzeni destekleme faaliyetleri yumuşak güç aracı olarak görülebilmektedir. Ancak Güney Afrika'nın yumuşak

gücünü niş diplomasi oluşturma aracı olarak kullandığını düşünmek yanlış olmayacaktır ki bu durum davranışsal analiz kapsamında orta güç kavramının en belirgin özelliklerindedir.

Yükselen güçler için yapısal analizde belirtilen son husus siyasi amaçlar ve sonuçları üzerinde devletlerin etkinliği olmakta ve bu hususu BRICS ülkelerinin küresel yönetimdeki konumları ile ilişkilendirebilmekteyiz. Çin ve Rusya'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde daimi üye olması siyasi amaçları ve bunların sonuçlarını belirleyebilme doğrultusunda Birleşmiş Milletlerde büyük bir etkisi olduğunu gösterir. Aynı zamanda 2016 yılında hayata geçirilen IMF ve WB reformlarıyla birlikte Brezilya ve Hindistan'ın oy kotalarının artması aynı zamanda en fazla oy kotasına sahip on ülke içerisinde olmaları bahsi geçen ülkelere de küresel yönetimde daha fazla etkin olma fırsatı vermektedir. Güney Afrika ise G-20 ülkeleri içindedir ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde geçici üye ülke olarak bulunmuştur (Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi,2011:3). Tüm bunlar elbette ki Güney Afrika ve Güney Afrika'nın küresel çaptaki kimliği için çok büyük önem arz etmektedir, ancak BRIC'lerde görüldüğü üzere küresel yönetimde etkin rol oynayabileceği ve dolayısıyla siyasi amaçlarını, sonuçlarını kontrol edebileceği bir alan tam olarak bulunmamaktadır.

YENİ ULUSLARARASI DÜZEN HİYERARŞİSİNDE GÜNEY AFRIKA

Apartheid rejiminden adını tarihe yazdırmış bir lider ile kurtulmayı başaran Güney Afrika, uluslararası arenada çok alışılmamış büyük bir dönüşüm yaşamakta olan bir ülkedir. Güney Afrika. Güney Afrika'ya ırkçı rejimin tutumunu kınamak adına 1987 yılında Birleşmiş Milletler tarafından ticaret ambargosu uygulandı. Bu ambargo sayesinde değişim baskısı arttı ve halk kuvvetleri Apartheid rejimine karşı daha cesur bir tutum sergiledi (Black, 1997:105). Nelson Mandela ve Güney Afrikalıların ırkçılığa karşı yürüttükleri savaşı 1994 yılında kazandılar (Tören, 2012:2). Apartheid rejiminde beyazların ellerinde olan ülke sermayesi ve dolayısıyla ortaya çıkan gelir uçurumunun izlerini silebilmek kolay olmamakla birlikte Güney Afrika bu süreci hızlı yürütmektedir. David R. Black'e göre Güney Afrika orta güç kimliğine bürünmeye 1990'lardan itibaren başladı (Black, 1997:101). 2000'li yıllardan itibaren kıtasal anlamda yükselişe geçen Güney Afrika, 2003 yılında Brezilya ve Hindistan ile ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır (Department of Foreign Affairs, Republic of South Africa, 2018). 2009 yılında FIFA Dünya Kupasına ev sahipliği yapan Güney Afrika, ülkeye önemli miktarda doğrudan yabancı yatırım çekti. Güney Afrika'nın kıtasal üstünlüğünün başlangıcı için büyük önem arz eden bu organizasyonda sadece 2010 yılında kıtaya giren doğrudan yabancı yatırımın 32 milyar dolardı. Bu yatırımlar sırası ile en fazla Güney Afrika, Angola ve Nijerya'da toplanmıştır (Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2011:26). 2010 yılında 41. Dünya Ekonomik Forumunun yıllık toplantısında ise Güney Afrika öne çıkan ülke oldu. Bu zirvede Avrupa ve Kuzey Amerika ekonomilerinde yaşanan Durgunluk vurgulanırken, dünya ekonomisini belirleyecek ülkelerin artık G-7 değil G-20 olacağı ifade edildi. Yine 2011'de Güney Afrika'nın kendi kalkınma ajansını kurması ve kıta genelinde kalkınmayı teşvik etmesi Güney Afrika'nın bölgesel aktör olabilme attığı önemli adımlardır. Aynı yıl BRIC tarafından davet edilmesi Güney Afrika'yı birden küresel merkezin odak noktası haline getirmiş olmakla birlikte yükselen güçler ile aynı oluşumda olması birtakım soruları beraberinde getirmiştir. Güney Afrika kendisini Afrika ülkeleri arasında bir geçit olarak konumlandırdı ki bu da niş diplomasisinin bir ürünü olmaktadır. ırkçı rejimden, barışçıl, demokratik yönetim standartlarına olan dönüşümü sadece BRIC ülkelerinin değil küresel siyasetin de ilgisini çekti. 2010 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde geçici üyelik için seçildi ve geçici üyeliği süresince daimi ülkeler ile ilgili reform taleplerini açık bir şekilde dile getirmekteydi. Güney Afrika tecrübe ettiği ırkçı rejimden sonra küresel siyasette her zaman barışı koruma görevini üstlenmeye çalışmaktadır.

Ayrıca kendini küresel güç dengesini, güvenliğini ve istikrarını destekleyen bir ülke olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle Güney Afrika için uluslararası işbirliği, diyalog ve dayanışma devletler arası barışçıl etkileşimi sağlamak adına kilit rol oynamaktadır (Department of Foreign Affairs, Republic of South Africa, 2018). Güney Afrika için bir diğer önemli nokta uluslararası pozitif bir görüntü sergilemeye çalışmaktır. Esasen BRIC içinde 'moral etki alanı' oluşturmasını buna dayandırmak mümkündür. Küresel siyasette sempati kazanmış bir devlet olarak 'tehdit' algılanmaktan çok 'iyi niyetli' algılanarak işbirliklerini yüksek güven içinde yapabilmektedir.

30 Kasım 2017'de 5. Afrika Birliği ve Avrupa Birliği zirvesinde Güney Afrika'nın söylemleri incelendiğinde 'barış ve güvenlik işbirliği sağlama konusunda arabuluculuk ve önleyici diplomasiye öncelik vermeliyiz' ifadeleri görülmektedir. Söz konusu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Güney Afrika bölgesel işbirliği ve barışa çok önem vermekte ve tipik bir orta güç davranışı sergilemektedir. Ayrıca Barış Destekleme Operasyonlarına fon ayıracağını taahhüt etmesi ve dış işleri bakanlığının Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri açıklandığından itibaren bu hedefleri gerçekleştirmek için gerekli enerjiyi sarf edeceğini sıklıkla dile getirmesi, (Department of Foreign Affairs, Republic of South Africa, 2018) Güney Afrika'nın yükselen bir gücün sahip olduğu küresel sorumluluğu almaya hazır olduğunu göstermektedir.

Güney Afrika, davranışsal ve yapısal analiz ile yükselen güç kimliği perspektifinden incelendiğinde yapısal analizde istenilen yükselen güç kimliği cevabını verememekte ancak davranışsal analizde yükselen güç kimliği ile benzeşen yönleri bulunmaktadır. Genel perspektiften bakıldığında ise orta güç kimliği ile daha çok eşleşmektedir. ABD hegemonyasının güç kaybettiği ve aktör çeşitliliğinin yaşandığı yeni uluslararası düzende Güney Afrika, uluslararası hiyerarşide BRIC'ler kadar etkili görülmemektedir. Bu çalışmada Güney Afrika'nın uluslararası hiyerarşide orta güç pozisyonunda olduğu sonucunu elde etmekteyiz.

Cooper'ın belirttiği üzere yeni düzende sorumluluklar, ülkelerin yeteneklerine göre devredilmektedir (Cooper, 1997:6). Ülkeler arası işbirliği, ortak diplomatik yönelimlerin birleşimi ile oluşmakta ve bu davranış orta güç kimliği olarak yorumlanmaktadır. Güney Afrika kıtasal işbirliğine bugün için yoğunlaşmış olmakla birlikte önceden Brezilya ve Hindistan gibi yükselen güçler de bölgesel işbirliği örneği göstermiş ve göstermeye de devam etmektedirler (Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2011:31). Güney Afrika niş diplomasiyi Afrika kıtasında aktif ve doğru adımlar ile devam ettirirse ekonomisinin sıçrayış yakalayabilmesi ve ardından işbirliği politikalarını küresele taşıyarak yükselen güç kimliğine daha çok yaklaşabilmesi pek de uzak görülmemektedir.

SONUÇ

2000'li yıllardan itibaren yaşanan küresel ekonomik dönüşüm üçüncü dünya ülkeleri için bir fırsat alanı yarattı ve Çin, Hindistan, Brezilya ve Rusya'nın 2006 yılından itibaren yükselen ekonomilerine dikkat çekilmesi ABD hegemonyasının güç kaybettiğini düşündürdü. Bu düşünce 2008 krizi ile doğrulandı ve artık 'güç tahterevallisinde' ABD'nin karşısına birçok aktör çıkmaya başladı. Oluşan yeni dünya düzeni süreci kutupsuzluk veya ABD karşıtı düzen gibi kavramlarla analiz edilse de bugün çok fazla aktörün sahnede olduğu düşünüldüğünde çok kutuplu bir dünya düzeninden bahsetmek yanlış olmayacaktır. Çok kutupluluk var olan kavramları yeniden yorumlama olanağı ve bazı yeni kavramları da beraberinde getirmiştir. Orta güç ve yükselen güç kavramları bu duruma güzel bir örnek teşkil etmektedir. Orta güç kavramı, İkinci Dünya Savaşı sonrasında popülerlik kazanmış olmasına rağmen bugün yeniden gündeme gelmektedir. Bunun temel sebebi çok aktörlü düzende aktörleri sınıflaştırarak analiz edebilme isteği olmaktadır. Bir devleti orta

güç veya yükselen güç sınıflandırmasında net olarak tanımlayabilmek oldukça zor olmakla birlikte bu tanımlamayı sadece varsayımsal veya belirli paradigmlar üzerinden yorumlayarak yapabilmek mümkün olmaktadır.

Bu çalışmada yapılan sınıflandırma için yararlanılan paradigmlar davranışsal ve yapısal analizler olmakla birlikte örneklem için de Güney Afrika seçilmiştir. Güney Afrika yükselen güçler(BRIC) içerisinde analiz edilerek sınıflandırmada orta güçlerin yapısal ve davranışsal analizlerine daha yakın bulunmuştur. Orta güçlerin davranışsal analizindeki temel parametreler; niş diplomasi, dış politikada arabuluculuk vurgusu, bölgesel iş birlik, barışı koruma gibi unsurlar iken yükselen güçlerin davranışsal analizindeki parametreleri; küresele uzanan iş birliği, dış politikada küresel sorumluluk vurgusu, küresel yönetimde reformist hamleler geliştirebilme unsurlarına dayanmaktadır.

Orta güçler ile yükselen güçlerin en belirgin farklılıklarını ortaya koyan esasen yükselen güçlerin yapısal analiz parametreleri olmaktadır. Yükselen güçlerin yapısal analizindeki parametreler üç husustan oluşmaktadır; küresel rekabette maddi yeterlilik, devletlerin 'yapabilme' kabiliyeti, siyasi amaçlar ve sonuçları üzerinde etkin rol oynayabilmek. İlk husus incelendiğinde, Güney Afrika'nın BRIC ülkeleri kadar küresel rekabete hazır bir ekonomiye sahip olmadığı görülmektedir. İkinci husus olan "devletlerin 'yapabilme' kabiliyetleri" bu kabiliyetin temel göstergesi olan yumuşak gücün küresel anlamda etkin kullanımı ile ilişkilendirilmiştir. Güney Afrika ise yumuşak gücünü bölgesel/kıtasal sınırlarda etkin kullanmaktadır. Son olarak küresel yönetimde aktif rol oynuyor olmak, küresel anlamda siyasi amaçlar ve sonuçları üzerinde etkili olabilmek hususuyla ilişkilendirilmiştir. Güney Afrika, BRIC ülkeleri ile kıyaslandığında siyasi amaçlarının küresel yönetimde kabul ettirilmesinde BRIC'ler kadar başarılı olamadığı görülmektedir. Son olarak Güney Afrika'nın kıtasal iş birliklerini arttırmak yönündeki söylemleri uluslararası hiyerarşide orta güç kimliğine daha yakın olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Afrika Çalışmaları Araştırma Ve Uygulama Merkezi (2011). Afrika Gündemi, <http://bultenler.ankara.edu.tr/dergiler/47/917/sayi917.pdf>
- Aksu, M. (2017). Değişen Küresel Düzenin Yükselen Güçleri Türkiye ve BRICS: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *Strategic Public Management Journal*, 5(3):123-139.
- Aslan, H. (2017). Brezilya'nın Afrika Politikası, Afrika Araştırmacıları Derneği, <https://www.afam.org.tr/brezilyanın-afrika-politikasi/>.
- Bal İ. , Hecan M. (2015). Küresel Vestfalya ve Yükselen Güçler, *Analist Dergisi*, 48(4):32-47.
- Besada H. , Tok KristeN E. (2013). South Africa In The BRICS Opportunities, Challenges And Prospects, *Africa Institute Of South Africa*, 42(4):1-15.
- Birleşmiş Milletler Grup-77 Merkez Ofisi, (2004). Creation Of G77 A Significant Political Phenomena, <http://www.g77.org/nc/journal/G77-Fall-2004.pdf>.
- Black, D. R. (1997). "Addressing Apartheid: Lessons from Australian, Canadian and Swedish Policies in Southern Africa" , (Ed.) COOPER A. F. , *Niche Diplomacy Middle Powers after the Cold War*, Macmillan Yayıncılık, Londra.

- Cooper A. F. (1997). “Niche Diplomacy: A Conceptual Overview”, (Ed.) COOPER A. F. , Niche Diplomacy Middle Powers after the Cold War, Macmillan Yayıncılık, Londra.
- Cox R. W. (1989). Middlepowermanship, Japan, and Future World Order, International Journal: Canada’s Journal of Global Policy Analysis, 44(4), s.823–862.
- Dal Parlar E. , Gök Oğuz G. (2014). Locating Turkey As A ‘Rising Power’ In The Changing International Order: An Introduction, Stratejik Araştırmalar Merkezi, 19(4):1-18.
- Department Of Foreign Affairs, Republic Of South Africa (2018), <http://www.dirco.gov.za/>
- Dubbelman B. (2011). South Africa’s role in Brics: Implications and effects, <https://www.yumpu.com/en/document/view/12275164/south-africas-role-in-brics-implications-and-effects-creamer-media>.
- Gözen R. (2017). Uluslararası İlişkiler Teorileri, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Güven A. B. (2013). “IMF, Dünya Bankası ve Küresel Kriz: Yeni Dengeler, Eski Yönelimler”, (Ed.) Şenses F. , Öniş Z. , Bakır C. , Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Hart A. F. , Jones B. D. (2010). How Do Rising Powers Rise? , Survival, 52(6):63-88.
- Hurrell A. (2013). Narratives of emergence: Rising Powers and the end of the Third World?, Brazilian Journal of Political Economy, 33(2):203-221.
- Ingelhart R. , Welzel C. (2009) ‘How Development Leads to Democracy’, Foreign Affairs, 88(2):33-48.
- Martin G. W. (2008). Africa’s Futures: from North – South to East – South?, Third World Quarterly, Vol. 29, No. 2, , s. 339 – 356.
- NYE J. S. (1989). Soft Power The Means To Success In World Politics, Publicaffairs, Newyork.
- NYE J. S. (2015). The Limits Of Chinese Soft Power, Project Syndicate, <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-civil-society-nationalism-soft-power-by-joseph-s--nye-2015-07?barrier=accesspaylog>.
- O’neill J. (2001). Building Better Global Economic BRICs, Global Economics, <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/build-better-brics.pdf>.
- Tören T. (2013). Apartheid Sonrası Güney Afrika Ulusal Demokratik Devrim ve Siyah Sermaye İnşası, Praksis, 32:1-39.
- Ünay S. Kayıkçı F. (2013). “Çok Kutuplu Küresel Ekonomik Düzen ve BRICS: Kriz Sonrası Sistemik Dönüşüm”, (Ed.) ŞENSES F. , ÖNiş Z. , BAKIR C. , Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Yiğit C. (2015). “Sistem, Devlet Ve Savaş: Bir Yapısal Realist Analiz”, (Ed.) ARI T. , ÖZDAL B. , Uluslararası Sistemde Yeni Düzen Arayışları, VII. Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Konferansı, Bursa.